

دانش بنیان و چندملیتی پس از طوفان الاقصی

آینده تل آویو به دنبال خروج شرکت های

آزاده سادات عطار

روزنامه نگار و خبرنگار حوزه سیاست خارجی

آنچه ساکنین اراضی اشغالی در صبحگاه هفتم اکتبر ۲۰۲۳ تجربه کردند، در واقع زمین لرزه ای ویرانگر بود که آنها را در همه جوانب به نقطه ای بی بازگشت رساند. در روزهای سپری شده، نگاه های جهانیان بیش از هر چیز به تحولات نظامی و سیاسی اراضی اشغالی معطوف است؛ با این حال نه تنها صهیونیست ها، بلکه غول های اقتصادی جهان که اراضی اشغالی را به عنوان یکی از امن ترین مناطق سرمایه گذاری و شاید به عنوان امن ترین نقطه در تمامی جهان در نظر گرفته بودند، از همان روزهای آغازین، به شدت درباره آینده مبهم پیش رو نگران بودند و اقدامات پیش دستانه ای را انجام داده اند. در این بین، توانایی تأمین امنیت سایبری که صهیونیست ها همواره سعی داشتند از آن به عنوان یکی از ارکان تزلزل ناپذیر تأمین امنیت خود یاد کنند هم به شدت زیر سوال رفته است و شرکت های بزرگ از آن غافل نمانده اند.

مورگان استنلی (Morgan Stanley) هم اقدام مشابهی را درباره کارکنان خود در پیش گرفت.

تعدادی از خطوط هوایی آمریکایی، آسیایی و اروپایی هم پرواز مستقیم به تل آویورا به حالت تعلیق درآوردند. ایرکانادا (Air Canada)، ایراندیا (Air India) و بریتیش ایرویز (British Airways) تنها تعدادی از این خطوط هوایی هستند.

شرکت پوشاک اچ اند ام (H&M) دیگر قربانی تحولات جاری بود و ناچار شد به صورت موقت، تمام فروشگاه‌های خود را در اراضی اشغالی تعطیل کند. انویدیا (Nvidia) بزرگ‌ترین سازنده تراشه‌های مورد استفاده برای هوش مصنوعی و گرافیک کامپیوتری در جهان هم اعلام کرد که نشست هوش مصنوعی در تل آویورا لغو کرد. قرار بود جنسن هوانگ، مدیرعامل شرکت در این کنفرانس سخنرانی کند.

خداشه بر دکترین امنیتی بن گوریون

کریستالینا جورجیوا مدیر صندوق بین‌المللی پول درباره رکود اقتصادی اسرائیل هشدار داده است. بخشی از این وضعیت، ناشی از فراخوان جوانان به عنوان سرباز و کاهش نیروی کار است که در ابعاد مختلف، اقتصاد اسرائیل را تحت تأثیر قرار می‌دهد. فایننشال تایمز به طور مفصل به این موضوع پرداخت و نوشت: «جنگ اسرائیل علیه غزه موجب ایجاد شوک به اقتصاد ۴۸۸ میلیارد دلاری اسرائیل شد، کار هزاران شرکت را مختل کرد و ضمن فشار به وزارت دارایی، کل بخش‌ها را در بحران فروبرد. حدود ۳۵۰ هزار سرباز ذخیره به ارتش اسرائیل فراخوانده شدند که این بزرگ‌ترین فراخوان از زمان جنگ اکتبر ۱۹۷۳

پیش بینی می‌کنیم که جنگ زمینی، ۳ ماه طول بکشد و اگر بیشتر طول بکشد، اقتصاد از هم می‌پاشد.» این موضوع را روزنامه آمریکایی واشنگتن پست پس از اقدام زمینی صهیونیست‌ها و به نقل از برخی از مقامات این رژیم آن هم بدون اینکه به نام آنها اشاره کند، منتشر کرده است.

نیویورک تایمز دیگر روزنامه آمریکایی است که وقوع جنگی درازمدت را زمینه ساز هرج و مرج اقتصادی همه جانبه در اسرائیل ارزیابی کرده است. به دلیل ماهیت شکل دهنده اقتصاد اسرائیل که در ادامه به آن اشاره می‌شود، شرکت‌های چندملیتی و نهادهای دانش بنیان، نقش مهمی در سرپا ماندن این شالوده ایفا می‌کنند؛ از این رو، نگاهی به تعدادی از آنها و عملکردی که در مدت زمان سپری شده داشته اند، چشم انداز روشن تری از آنچه پیش رو است را ترسیم خواهد کرد.

شرکت‌های چندملیتی بلافاصله پس از هفتم اکتبر، برخی فعالیت‌های خود را تعطیل کردند و از کارکنانشان خواستند دورکاری انجام دهند. بخش انرژی در این بین، وضعیت ویژه ای را تجربه کرد. سخنگوی شرکت شورون (Chevron) چند روز پس از آغاز عملیات طوفان الاقصی اعلام کرد که وزارت انرژی اسرائیل به این شرکت دستور داده است تا فعالیت در میدان گاز طبیعی تامار، واقع در سواحل شمالی را تعطیل کند.

ترکش‌های اقدام حماس به بانک‌ها هم برخورد کرد. جی پی مورگان (JPMorgan C) از بیش از ۲۰۰ کارمند در اسرائیل خواست تا از خانه کار کنند. همچنین سخنگوی گلدمن ساکس (Goldman Sachs) اعلام کرد که کارمندان این بانک در دفتر تل آویو دورکار شدند.

است که این تعداد، حدود ۸٪ از نیروی کار اسرائیل را تشکیل می‌دهد.»

دن بن دیوید، بنیان‌گذار مؤسسه تحقیقات اجتماعی و اقتصادی شورش، معتقد است که کارآفرینان در زمره این افراد هستند و این اقدام به خودی خود، شدت شوک وارده به اقتصاد اسرائیل را افزایش می‌دهد. در پی همین آمارهای نگران‌کننده، اول نوامبر، ۳۰۰ نفر از اقتصاددانان اسرائیلی از بنیامین نتانیا هو و وزیر دارایی کابینه‌اش خواستند تا در اولویت‌های توزیع بودجه، تجدیدنظر کند و بازسازی اقتصاد را در نظر قرار داد. اگرچه نخست‌وزیر گفت که بهای اقتصادی جنگ، هر چه باشد را پرداخت خواهد کرد اما شواهد، اظهارات او را تأیید نمی‌کند.

تنها بنا بر آنچه اندیشکده SNPI در روزهای نخستین پس از ناآرامی‌ها منتشر کرد، ۸۰٪ از شرکت‌های فناوری اسرائیل، اعلام کرده‌اند که در بعد امنیتی دچار مشکل شده‌اند و یک چهارم شرکت‌های فناوری هم در منابع انسانی و جذب سرمایه‌گذاری متحمل خسارت شدند. همچنین بیش از ۴۰٪ از شرکت‌های فناوری، قراردادهای سرمایه‌گذاری را یا به تعویق انداخته‌اند و یا به کلی لغو کرده‌اند.

افشای آسیب‌پذیر بودن سامانه نظارت الکترونیک و در یک کلام امنیت سایبری، در پی عملیات طوفان الاقصی واقعیتی است که شرکت‌های بزرگ هرگز آن را فراموش نخواهند کرد.

علاوه بر این موارد، توجه به این نکته ضروری است که هفتمین رکن از ارکان دکترین امنیتی بن گوریون، مسئله تاب‌آوری اسرائیل است و اگر این چنین نباشد، این رژیم در معرض تهدید قرار خواهد گرفت

که شواهد میدانی، این موضوع را تأیید می‌کند. فقط در یک مورد و کمتر از ۳ هفته از آغاز جنگ، هتل داران اسرائیلی که آواره‌ها را در خود جای داده بودند، به دولت تل‌آویو اعتراض کردند. آنها از هزینه‌هایی که متحمل شده بودند، شکایت داشتند و می‌خواستند به روشنی بدانند که این وضع تا چه زمانی ادامه دارد. اهمیت این موضوع زمانی بیشتر مشخص می‌شود که به یاد بیاوریم که جامعه اسرائیل در بحران کرونا، آسیب شدیدی را متحمل شد اما بعد از آن، رشد خوبی را تجربه کرد و امیدوار بود که این روند ادامه داشته باشد اما آنچه به دنبال طوفان الاقصی رقم خورد، عملاً اسرائیل را به مسیری هدایت کرد که باید منتظر وضعیت بدتری در مقایسه با دوران اپیدمی کرونا باشد. همچنین به دنبال تحولات اخیر، کاهش ارزش دلار در برابر شیکل، یک به چهار رسید که افت بی‌سابقه‌ای را در ۸ سال گذشته رقم زده است. اگر از بعد داخلی صرف نظر کنیم، اقتصاد اسرائیل به شدت به کمک‌های خارجی و بخشی از آن به تجارت خارجی و در اصل شرکت‌های خارجی وابسته است. ۹۰٪ از تجارت بین‌المللی اسرائیل، دریایی است و مهم‌ترین بندر آن حیفا است. استمرار وجود موانع در مسیر صادرات - واردات، با توجه به عقبه ضعیف این بخش، آن را نابود خواهد کرد.

در این زمینه، استارت‌آپ‌ها یا همان شرکت‌های نوپا، مهم‌ترین قسمت را به خود اختصاص داده‌اند. اگر در دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ صنایع نظامی اسرائیل، مهم‌ترین رکن نظامی این رژیم بود و در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ مهم‌ترین بخش اقتصاد، شرکت‌های امنیتی بودند،

به موضوع مهاجرت معکوس هم بپردازیم، شامل نخبه‌های صنعتی و فناوری خواهد بود. در یک کلام می‌توان گفت آنچه پیش روی صهیونیست‌ها است، همان تعبیر ایهود باراک است که گفته بود: «مشروعیت اسرائیل از دست خواهد رفت.»

منابع:

- وحشت اسرائیلی‌ها از ادامه جنگ و فروپاشی به روایت واشنگتن پست (ettelaat.com)
- <https://www.nytimes.com/2023/10/20/business/israel-economy-war-gaza-hamas.html>
 - <https://www.businesstimes.com.sg/international/global/what-are-global-firms-presence-israel-doing-after-hamas-attacks>
 - <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/10/which-airlines-paused-or-cancelled-flights-to-israel-after-hamas-attacks>
 - <https://www.farsnews.ir/news>
- همراه با نگاهی به تحلیل دکتر «علی عبدی» کارشناس مسائل رژیم صهیونیستی

از سال‌های ۲۰۱۲ به بعد، استارت‌آپ‌ها مهم‌ترین رکن اقتصاد اسرائیل را به خود اختصاص دادند. این شرکت‌ها با دعوت نتانیاهو که از اسرائیل به عنوان «سیلیکون ولی خاورمیانه» یاد می‌کرد، در تل‌آویو جای گرفتند.

بخش قابل توجهی از این استارت‌آپ‌ها پس از بحران سیاسی، تصمیم به ترک اسرائیل گرفتند که مقصد آنها اسپانیا و یونان بود. از این نکته نباید غافل شد که طوفان الاقصی در بحبوحه بحرانی رخ داد که راست‌گرایان حاکم بر تل‌آویو، ماه‌ها در اراضی اشغالی رقم زده بودند و اعتراضات بی‌سابقه علیه دولت حاکم، به اندازه کافی شرکت‌های چندملیتی و استارت‌آپ‌ها را به ماندن در اراضی اشغالی بی‌میل کرده بود.

سخن پایانی

سیاست‌های افراطی دولت راست‌گرای نتانیاهو به مثابه جاده صاف کن برای اوج‌گیری اعتراضات داخلی عمل کرد. تل‌آویو پس از مدتی و در دل این بحران سیاسی که به شدت بنیان‌های اسرائیل را متزلزل کرد، درگیر جنگ شد و به تعبیر فلسفی، به این ترتیب، همه چیز داخل پرانتز قرار گرفت. عملیات طوفان الاقصی در واقع، دومینوی ضربه به ریشه‌های صهیونیست‌ها را تسریع کرد که این موضوع به طور ویژه در بخش‌های اقتصادی و باتوجه به بنیان اقتصادی این رژیم، متوجه استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های چندملیتی است؛ چرا که اعتماد این شرکت‌ها به عنوان سازندگان بنیان و چارچوب اقتصاد تل‌آویو به طور ویژه با برملا شدن ناتوانی سایبری تل‌آویو متزلزل شده است. حال، اگر